

even omzien

Monnikenwerk in Kattendijke

van onze medewerker
Leen Moerland

Waar zich nu de boerderij van de familie Timmerman aan de Monnikendijk te Kattendijke bevindt, was het in de twaalfde eeuw mogelijk dat men monniken tegen het lijf liep, die daar aan het breviereren waren of zelfs het gebied rond Kattendijke bedijkten. Hoe deze monniken daar terecht zijn gekomen en wat er verder met het gebied is gebeurd, is het onderwerp van dit verhaal.

In 1134 is er een geweldige overstroming in Zeeland, waardoor de kustlijn van Kattendijke en Wemeldinge naar Stavenisse op Tholen op verscheidene plaatsen doorbroken wordt. Van één kustlijn, zoals voorheen, is er dan ook geen sprake meer. Na deze overstroming begint men het gebied opnieuw te bedijken. De monniken van de abdij Ter Doest in België spelen bij deze bedijking een belangrijke rol. Zij bedijken de zogenaamde nieuwe polder van Kattendijke. Ze leggen de dijk aan, waardoor de Wijtvliet, de kreek die dan bij Kattendijke ligt, ten noorden van de Kapelpolder wordt afgedamd. De dijk wordt vervolgens langs de centrale bedding tot dicht bij de monding van de Wijtvliet doorgetrokken. Deze dijk wordt nog steeds de Monnikendijk genoemd.

Het waren waarschijnlijk de heren van Maalstede, ambachtsheren van Kapelle en Kattendijke, die deze monniken naar Kattendijke hebben gehaald. Daar werden hen aanzienlijke landerijen geschonken. Deze monniken kunnen niet alleen goed bedijken, maar ze hebben er ook de financiën voor. Iets wat de ambachtsheren niet voor elkaar kregen.

Onderhoud

Op 29 november 1189 bevestigt Paus Clemes III de abdij Ter Doest in haar bezittingen, waaronder een gedeelte van Kattendijke. Hoe lang de abdij die bezittingen dan al heeft, is niet bekend. Men moet ervan uitgaan, dat die dateren uit de jaren tachtig van de twaalfde eeuw. De monniken en de ambachtsheren sluiten een overeenkomst over het normale onderhoud van de zeedijk bij Kattendijke.

De abdij bezit op deze plaats de zogenaamde grangia 'De

Waar nu de boerderij Monnikenhof in Kattendijke nog herinnert aan de geestelijken die het gebied grotendeels hebben ontgonnen, stond vroeger de kapel Monsterhoek.

Monsterhoek'. Zo'n grangia is een korenschuur, een opslagplaats voor het graan. Bij de Cisterciënzers, de monniken van de abdij Ter Doest, wordt hieronder ook verstaan het gehele complex van bijgebouwen en de omliggende grond. Aan het hoofd van deze grangia staat een abt.

De monniken zullen eerst wel hun grangia gebouwd hebben en daarna de Monnikendijk aangelegd. Dit alles gebeurt rond 1190. De Monniken hebben vermoedelijk ook een aandeel gehad in het aanleggen van de Noorddijk.

Ze hebben echter niet alleen de bedijking op kritieke plaatsen ter hand genomen, maar tevens een grootschalige landbouwproductie op touw gezet. De plaatselijke ambachtsheren zullen van deze landbouwproductie wel geen kaas hebben gegeten.

Door de nieuwe kerkelijke indeling van 1559 houdt de abdij Ter Doest op te bestaan; de bezittingen gaan over in handen van het nieuwe bisdom Brugge. In 1582 komt er weer een nieuwe eigenaar, de graaf van Schwartzburg. Na zijn overlijden moet zijn weduwe het bezit van de hand doen en wordt Aert Dijkstraeten de nieuwe eigenaar.

In 1629 wordt de uithof 'Monsterhoek' voor afbraak verkocht. De vervallen kapel Monsterhoek wordt dan afgebroken en de boerderij 'Mon-

nikenhof' komt ervoor terug. Tot de dag van vandaag tekent de plaats waar de gebouwen stonden zich duidelijk af in het landschap. Neem maar eens een kijkje achter de boerderij van de familie Timmerman.

Zomerverblijf

Van 1604 tot 1668 gaat het gebied steeds over in handen van nieuwe eigenaren. In 1676 komen we nog te weten hoe de 'Monnikenhof' eruit ziet. Het bestaat dan uit een woonhuis, twee schuren, een bakkeet, regenbak, wagenhuis, schaapskooi, varkenshokken en twee duiventillen. Dit geheel is in handen van Marinus Ossewaarde, die het heeft gekocht voor eigen gebruik. Ossewaarde is sedert 1672 schepen van Goes en vanaf 1707 burgemeester van dezelfde plaats. Hij heeft de hofstede waarschijnlijk gebruikt als zomerverblijf. De omringende grond blijft in handen van de weduwe van de vorige eigenaar Johannes Verdiest.

Van 1689 tot 1710 is de boerderij in handen van Pieter Noordhoek, maar Marinus Ossewaarde koopt het geheel in 1710 weer terug. Hij blijft echter niet lang meer eigenaar, want in 1712 overlijdt hij en gaan de bezittingen weer over in andere handen.

Uit het kadaster, dat in 1832 wordt ingesteld, blijkt dat het bezit in handen is gekomen van Johan Willem Baron

Huyssen van Kattendijke, ambachtsheer van Kattendijke. Leden van zijn familie hebben al vanaf het begin van de zestiende eeuw bezittingen in het ambacht Kattendijke, zeg maar vanaf 1612. Op 12 mei 1854 overlijdt de baron in Parijs; hij laat zijn bezit met een waarde van f 21.140,25 na aan zijn zoon. Na diens overlijden wordt zijn weduwe de baas.

Nieuwe schuur

In 1890 wordt de zeventiende-eeuwse schuur wegens bouwvalligheid gesloopt en in 1895 wordt er een nieuwe schuur gebouwd, die er nu nog staat. De boerderij wordt vanaf 1902 gepacht door G. M. T. Timmerman. De boerderij is dan in handen van J. E. F. baron Huyssen van Kattendijke. De familie blijft tot 1970 in het bezit van de 'Monnikenhof'. Leden van de familie Timmerman zijn dan nog steeds de pachters van de boerderij. Maar in 1958 neemt de huidige eigenaar, G. Timmerman, de boerderij als pachter van zijn vader over.

Timmerman weet in 1970 de hofstede in bezit te krijgen en is nog steeds degene die de scepter zwaait over de plaats waar eens de monniken zich bezighielden met bedijking en landbouw. De aanwezigheid van de monniken in dit gebied leeft nog voort in de namen 'Monnikenhof' en 'Monnikendijk'.